Перша пригода Ничипора Довгочхуна

переповів

ОХРИП ОТЛУКАВИН

ЦІНА 20 ц.

ВІННІПЕГ 1911.

З ДРУКАРНІ „УКРАЇНСЬКОГО ГОЛОСУ“.

Накладом автора.

Перша пригода Ничипора Довгочхуна

переповів
ОХРИП ОТЛУКАВИН

ЗБІРКА
ІВАНА ЛУЧКОВА

ВИННІПЕГ, МАЙ.
1911

З ДРУКАРНІ „УКРАЇНСЬКОГО ГОЛОСУ"
292 SELKIRK AVE.

ВСТУПНЕ СЛОВО

Єсть на сьвіті ріжні люди...
Сей в ночи із сну ся будить
І думає — річ снує,
Другий в днину любить сїсти,
Подрімати, попоїсти,
А до думки сь не дібє.

Хто що робить й не зчислив би:
Сей ведром сивуху пив би
І нічого понад се,
Інший любить лиш собаки,
Грати в карти, лапать раки,
Інший мов змішка трясе...

Троха правди, троха..теє..
І про добре і про злеє,
Про страхи, про всячину,
Як з чортами він здибав ся,
Як перечивсь, торгував ся,
Що лиш скажеш: ну! ну! ну!...

Інший мав діла з мерцями
І заложить ся із вами
За горівки цілий став,
Що мерці всї говорили,
І молились і хрестились
Доки день аж не настав.

А четвертий знов пригоди,
Всякі процеси, незгоди —
Повний міх вам натрясе;
Хоч й чотири днини слухай,
А лиш вусом в бік порухай,
Він: „Пожди, се ще не все“!

Пятий десь із проґресістів,
Соц'ялїстів, атеїстів...
Той вам років хочби й шість
Лиш про Бога ме вертїти,
Що й до смерти вам сидїти,
Доки все вам оповість.

І говирить він без тями,
Денно й нічно теєж саме,
Тіж ідеї, тіж думки;
Що вам хроном в носї вється,
І дурнїйшим вам здасть ся
Ніж справдїшнії байки.

Шестий морали вам теше
І не скаже як не збреше,
Бо брехня принадна річ;
Се найкраща в сьвіті штука,
Й найпевнійша запорука
Від всїх зол чи в день, чи ніч.

Всяка річ є тут можлива,
Не знайдесь нїщо без дива,
Все береть ся тут як факт;
Все на нїй мож будувати,
Все вам можна тут стрічати:
Честь, моральність, правду, такт.

О! брехня найкраща штука,
Отже всякая наука
Мусить з неї примір брать...
Бо й чомуб?.. Чираз нам треба,
Щоби для житя, чи неба
З двох - і - двох зробити пять.

Най живе брехня до віка!
А най згине ся калїка,
Що то правдою зовуть —
Жай іде в пустинї, в гори,
На озера, та на море,
А нас всїх лишає тут.

Бо брехня се річ монарша,
Осьма тайна і найстарша
Із історій від віків;
Незглубимі в неї тайни,
Дна нема, ніщо не скрайне,
Меж нема, нема років.

Благородна се Богиня
І незрушена твердиня,
За якою все сховай;
Лише мусиш кріпко вірить,
Все обдумать, все обмірить
Перехитритись не дай.

Вірить треба в ню як в Бога,
Отсе певная дорога —
І завсїгди успіх твій;
Зерно віри як гірчиця,
То і се вже оплатить ся
Лїпше праведних всїх мрій.

Так се, так... Брехня найбільша,
І практична й наймудрійша
Фільозофія для всїх;
Ради слухать нічієї,
Всї горнїмо ся до неї,
Не даваймо ся на сьміх.

Ти брехнею сьвіт обійдеш,
Й праведно зі сьвіта зійдеш,
Можеш стати і сьвятим...
А із правдою... Чимало
Праведних оттих пропало
З родом й памятю мов дим.

Отже ще раз пригадати:
Як брехати то брехати
Щоб здавало ся усім,
Що се правда без порока,
Слово Божого пророка,
Що се дійстний правди грім.

ДИВНИЙ СОН НИЧНИОГО ДОВГОЧХУНА.

Раз дивну я чув подію,
Отже й вас спитати сьмію,
Чи вас може не кортить
Щоб дізнатись що за штука
І якая там наука
В тій штуці ся містить.

Сли ви раді отже прошу,
Все вам радо проголошу.
Не втаю ні дрібки я...
Отже скоро по чарчині,
Щоби ще скінчити нині
Бо й так пізно вже, ая!

А на сухо так сидіти
Й тяжко й сьмішно, миж не пити
А якісь газдове ми
Дай вам Боже, дай нам Боже,
Дай нам Господь всім поможе,
Нуж сватори, нуж куми!

Нехай доля нам всьміхнеть ся.
Най не доля з ніг звалить ся,
Най ся родить коровай,
Всї по першій... пиймо другу,
Всїм письменним на наругу
Ба й по третій ще давай,

А тепер отсе і гарно,
Час тепер не пійде марно,
Бо вже й думка стає сторч:
По три чарки—тілько дива,
Зараз видно, що правдива.
Оковита, а не борщ.

Що все так було як кажу
Я житєм ручитись важу,
В застав дав би й дві душі,
Бо все те я чув від кума
Ничипора Довгочхуна —
Ми ж куми й товариші.

Він й сусїд мій ще до того,
Отже знаю, бо на його
Вже нераз спускав ся я:
Він при бійцї, чи у сварцї
Все зо мною, він й при чарцї
Правая рука моя.

Ну, та всеж і я не не вірив
Доки добре не провірив,
Не розвідавсь з всїх сторін:
Тисяч хитрощий вживав я,
Довгий час усе питав я,
Чи не змилить троха він.

„Уживав я всяких плинів,
Ріжнородних медицинів,
Напував чим лише міг...
Пивом, медом, вишняками,
Всїх калїбрів горівками,
Які лиш дістати міг.

Немо разом — я питаю,
Нинїшне з давним рівняю,
Як протокол адвокат;
Та кум все одної чеше,
Отже видно що не бреше,
Не скусив ще его кат.

Оттодї я допевнив ся;
Причипір на смерть божив ся,
І на серце руку клав, —
Каже: „Слиб я пробрехав ся,
Щоби чарки не діжлав ся,
Щоб на себе шнур наклав“.

Се було не десь за морем,
А в Канаді... З лихом, з горем,
Що згадати навіть страх.
Гет по полам із бідою
Раз пізненькою добою
(На якихсь мабуть сьвятках)

Ничипір вертав підпитий:
Тут же темно, що ступити...
Плюнути не бачиш де;
Словом — темно, наче в міху:
Отже чорту на потіху
В ніч таку мій кум іде.

Йде й не йде, бо блуд вчепив ся:
І не дуже то й напив ся,
А лиш так, як звичай в нас. —
Йде, підносить вважно ноги,
Аж нараз — нема дороги,
Ба, щось тягне за обцас.

Хоче в право — йде противно...
Ничипорови вже й дивно,
Хтів вперед — пійшов назад:
Отже Ничипір думає:
„Се лихеє ся чіпає,
Як тут вийти з ним на лад?“

Спробував мій кум хреститись,
Бить поклони і молитись,
Щоб прогнати з серця страх...
Та руки не може зняти,
Губи годї щось розняти,
Хтось держить немов в клїщах.

Кум мій став зовсїм без тями,
Не гаразд з отченашами —
Чорт тримає за язик;
Хоч зачне, та мусить стати,
Бо, всїж можем добре знати,
Він молитись так не звик.

І за горло щось тримає...
Отже кум собі думає
(Хитрий кум мій наче лис):
„Почекай же, вражий сину!
Я спробую у долину,
Бо я й так мов міх обвис.

„Не дасш менї хреститись
І держиш щоб не молитись,
Та прехитрий же і я.
Ну, поклони буду бити —
Так не зможеш нич зробити,
Правда тут буде моя!

І такеє подумавши
Й чорта сяк, та так назвавши —
Чорним, кудим,та ще як
Й розмахнувшись що лиш сили
Як не хляпне, батьку милий,
Мов на тік твердий бияк.

Хляпіт гомоном відбив ся,
Бо мій кум собі ввалив ся
В калабаню як стояв;
Мов купав ся де з свинями
(Най се мовить ся між нами)
Щоби й чорта завстидав.

Бачить й тут нема спромоги,
Бо на полах з пів дороги,
А на плечах — хоч стружи:
Зняв ся трошка, тай говорить:
„От і масш, Пичипоре,
Ні домів йди, ні лежи".

Хтів кричати, та не годен,
Ніби хорий, чи голоден...
„Ні, пійду таки домів".
Совгаєсь, напнявсь, рачкує,
Та не встане, — так і чує,
Що на плечах хтось засів.

От і каже кум: „Жартуєш,
Пане чорте, чи тромфуєш,
Та єли хоч — о заклад йду,
Що я зараз за хвилину,
А найдальше за годину
В себе дома вже буду.!

„На твої начхати штуки,
Бож у мене ноги й руки,
А що штири то не два.
Отже за горівки літру,
Й з сира пирогів макітру
Заложім ся обидва!

Ну, за словом стало й йшло —
Довгочхун собі вже сьміло
Парадує мов той рак;
Все єму тепер байдуже,
Та ще й чортови знай сруже,
Та бурчить не абияк.

На штирох собі безпечний...
Тут вже й чорт став ніби ґречний.
Все йде гарно, аж нараз...
Головою в пліт паткнув ся,
Аж на слові загикнув ся,
Бачить бо що не гараз.

Подумавши став казати:
„Чи се мож жартом назрати
Сумніваюсь дуже я,
Бо дорога до проходу,
Чи до корими, чи по воду...
Власність се твоя й моя.

„З плугом йти, чи коні вести...
Ні, се низше й твої чести,
Бо се, вибач, вже й не жарт!
Впоперек літ городити?
Я тут слушно вже сердитий!
Гонор мій також щось варт!

„Християнин повинен знати
Щоби всюда міру мати,
Знати що твоє й моє:
Й ти ж якуюсь віру маєш,
Та і пацїр якийсь знаєш,
І сумлїнє ж в тебе є!

„Робити людям тут нещастя
Як же ти йдеш до причастя
Як на сповідь ти станеш?
Адже ж й твій піп комусь служить,
Отже він тобі наструже
Що й до смерти не станеш!

Як же ти ся сповідаєш?
Як покуту відбуваєш,
Пане чорте, як живеш?
Лиш змарнуєш божу лишку,
Осьмішиш себе й родину,
І зі сьвіта так пійдеш".

Довгочхун був неписьменний,
Но дав доказ нестеменний,
Що талан у него був:
Й не який там, а попівський,
Так, що певно брат чортівський
Знать такого і не чув.

Говорив кум аж втомив ся.
Та тоді вже й підоймив ся,
Щоб пикандибати домів;
Й бувби може гет поплив ся,
Але чує — роздвоїв ся...
Пичипір аж ся здумів.

Чує — з него двох вже стало.
От як губка і кресало,
Вже й не знає котрий він:
Ліву ногу в право тягне,
Праву в ліво... і не збагне,
Чи се він, чи кум Антін.

Став думати знов про горе:
,, Чи се два є Ничипори?
Чи який тут чорт, чи зьвір?
На Антона щось скидаюсь,,
Чи на части розкладаюсь:
Довгочхун і Нечипір?

Так журив ся кум, балакав,
А там дальше аж заплакав,
Хтів тікати, та де, де...
Лиш ся рушив, так і чує
Як дві силі в нім воює...
Ні, пропало, не пійде.

Сам з собою ще ся боре...
Ту надумав сьвіже горе,
,,От пійдемо ми оба,
Та хто може заручити,
Що не прийдеть ся нам бити?
І новая знов біда.

,,А хоч прийдемо й до дому,
Якже тут? що? й по якому?
Що він: брат, чи чоловік
Моїй жінці? Може з тиха
Ще наробить повно лиха
І пропав тоді мій вік.

„Зійме бучу, покалїчить,
Або може й обезвічить,
І тодї хоч позивай:
Нї, небоже, маєш справу
Ти зо мною, чи розправу,
Так, вашецї, почекай!

Все гарзд обміркувавши,
Праве з лївим посплїтавши,
Довгочхун тут й положивсь,
І думати став о смерти...
А тут сьвіт йде вверверти...
Нагадав що не молившсь.

Суд страшний єму згадав ся,
Принімнув як сповідав ся
Там почав якийсь кондак:
Дальше сон налїг на очи...
Нечнір єще щось хоче
Засьтівать, та вже нїяк.

Довгочхун і спав і слухав:
Каже: хтось єго порухав,
Бачить він — вже день, не ніч,
А кругом ангелів сила
Зі сьвічками обступила
І таку говорять річ:

„Ти вже мертвий, Ничипоре,
Та для тебе се не горе...
Ти до неба просто йдеш;
Земні клопоти скінчились,
Твої вчинки присьвятились,
І сьвятим тепер будеш.

Втішивсь Ничипір, підскочив,
І розкрив широко очи
Й бачить — він вже мов літак...
Фуркотит в гору мов птиця...
Вже й земля лиш наче снить ся.
Думати став він так:

„От й святим я... гарні річи!
А думав не раз й не двічи
Щоб добитись до сьвятих...
А тепер, як тут попав ся,
Я би й з війтом не міняв ся,
Ні дяком... плюю на них!

„Там не хтіли ся братати,
Бідного не хтіли й знати
Як не кликав по шинках,
Але нині!.. Як би знали —
Ничипора б не пізнали...
Подумати, то аж страх!

„А у небі що там буде!
Не вгадалпб певно люди...
Я попом буду, а то
Може й біскупом, а може
Й кардиналом... Боже, Боже!
Чи подумав би то хто!

„Му сьпівати „паки паки"
Бож у небі всї однакі:
Я мов він, а він мов я.
Всї попами тамка будем.
Свари, роздори забудем,
Ох, матїнонько моя!

„Тамка станутъ всї письменні.
Всї учені...навіть темні,
А рахунки — лиш давай.
Й ті що „му", нї „су" не знають.
Тамка рівну ранґу мають,
Не як тутка... Гай „гай „гай!

„Тамка вміють всї читати...
Я престіл там буду мати
І парафію й дяка,
Епарат... Буду кадити,
І ховати і хрестити...
Власть буде не будь яка!

„А слюби... а молодята...
Всї до мене, мов до тата:
„От звінчайте отче нас"
Я катехису питаю,
Та як жити научаю,
Або кажу: „ще вам час."

„Я там побіч всїх засяду
Як посходять ся на раду.
Побіч всїх—усїх, усїх...
Глянь: сьвятії й серафими,
Й Довгочхун є поміж ними —
Просто чудо, просто сьміх!

Впадь на вас всї скали й гори!
Як все небо заговорить:
„Чи ти чув вже? знаєш ти?
Довгочхун днесь службу має,
Каже казань, сповідає,
Треба братчику піти.

„Ой, ой казань! як їм скажу,
Наче медом їх помажу,
Плакати зачнуть, ще й як,
От тодї я їх ганьбити,
Дорікати, та корити: —
„Так вам треба, так вам так!"

„Скажу про пекольну муку,
Потім зверну в другу руку
На леміш, та на хомут,
Скажу жарт який, чи казку
І про паску і ковбаску,
Що всї регіт підоймуть.

„Наговорю їм усього —
І смутного і страшного
І сьмішного повний міх,
Певно і Господь як лізнась,
Як про все те розпитась,
То підійме ся на сьміх.

„Або часом у неділю,
Чи й й будень на безділю...
По всїм небі я пійду,
Скрізь кропити му, кадити,
Всїх чортів буду гонити,
Що лиш з неба: ду, ду, ду...

„Сьміх, і сьміх, що рідна мати:
А моя стара і знати
(Про стару тепер згадав)
Анї вірити не буде
Як я в небі вийшов в люди,
Що я там попом зістав.

„Певно й вірити не схоче,
Як в сні ангел натуркоче,
Що я там письменний... Ну,
Божий Лист, Михальду, пісні,
Молитвенники незвісні, —
Все немов ту січку тну.

„Як про мене всї голосять,
На забави мене просять,
Що не знать де перше йти;
І з усяким мовби з кумом
Перерепенком Паумом,
Я стою собі на „ти".

Так летить мій кум й думає,
Зьвізди, облаки минає,
Миль з сїмнайцять пролетїв,
Аж вже й бачить... гень з переду
Мур пресьвітлий з скла, чи леду
І почув надлюдський сьпів.

Розглядає — видко браму,
І точнїсько таку саму,
Про яку думав колись;
Наче в церкві царські врата,
Золотая, пребогата,
Щоби день і ніч дивились.

Довгочхун ся приглядає,
Се рукою хтось махає,
Наче каже: — поспішай!
Се махав Петро ключами,
Та звивав ся коло брами
Щоб пустити скоро в рай.

Дальше вже почав й кричати:
„Чи не годні поспішати?
Дармо крил у вас по шість,
Чи летіти вам так скрутно?
Я не знаю абсолютно...
Тут непростий же в нас шість.

Недалеко вже до цїли,
От за хвилю долетїли,
А тут народу — що мух,
Ничипора обступили...
Все подвіре заступили,
Так що в небі живий дух

Не лишив ся... все витає...
От вже пісню хор сьпіває
„Многа лїта“ як ревне,
Дальше стали цїлуватись,
Про сей сьвіт, рідню питатись,
Що нїхто й непомине.

Тут — у небі на порозї
Кождий по такій дорозї
З'упиняєсь відпочить;
Попоїсть, щоб сильний, ситий
Міг гарнесенько вступити
Там де вічно треба жить.

Отжеж..- Пирогів в макітрі
І горівки зо дві лїтрі
Сам Петро приніс сейчас:
„Їдж, всї просять, не встидай ся,
І горівка се твоя вся,
Ти ж не простий гість у нас".

Ничипір не давсь просити
Пироги зачав косити,
Аж курило ся з зубів;
Зїсть пиріг і випє чарку,
Знов пиріг і знов чабарку,
Доки все і випив й зїв.

Покінчивши з пирогами
Витер губи рукавами,
Палцї витер до холяв,
Потім встав, перехрестив ся,
І громадї поклонив ся
І такую річ сказав :

„Дяка всім вам люди божі,
Бо я по такій дорозї
Був голодний як лилик;
Ну тай друге... що з звичаю
Я нічого не лїпшаю,
Їсти я до дна привик.

Так і їсти, так і пити,—
Зрештою до оковити
То з нас кожний пішки йде:
В нас же кажуть: хоч і трісни,
Зїж до чиста, бо як скисне
Несмертельний гріх буде.

Та і щож тут ще повісти?
Ми ж на те жиєм, щоб їсти,
А чи честно там, чи нї,
Можна всяке ворожити...
Може лїпше і не жити,
Та ба... хочеть ся менї.

Я ж бо знаю: хто богатий
Той і сильний і завзятий,
Він і честний, хоч скуний:
Всї на него поглядають,
Всї про него споминають,
Він у всїх немов сьвятий.

„Се у нас таке ся водить...
Вам же Господь надгородить
Що прийняли мене так!
Пироги в вас дуже ґречні,
А горівка... ох сердечні,
Годї висказать сїй смак“,

Довгочхун знов поклонив ся,
Та у шапку нарядив ся,
А громада вся нараз
Як заплеще: „Славно, друже,
Звеселив ти нас всїх дуже
Лиш зявив ся поміж нас“.

А Петро, що вже й казати,
Як зачне ся цїлувати
З Ничипором, мов брати:
Стали кликатись сватами,
І шваґрами і братами,
Стали говорить на „ти“.

Та нїщо у нас не вічне...
Днесь нове — за день торічне.
Все минає: втїха, сьміх:
А нове все наступає,
І з колишнього лишає
Спомин, жаль, а може гріх.

Так простоялиб й дві днини,
Та почув ся з середини
Батьківський старий докір:
„Ничипоре, гей, а де ти?!
Чом єго ви не ведете
Через браму у мій двір?“

Як лиш сї слова почули,
То за браму всї чмихнули,
І за хвилю... щож отсе?
Йдуть з кадилом, хоругвами,
Із попами і дяками,
А оден фелон несе.

Одягнули як владику,
Ничипора, й невелику
Дали ‘му кадильницю
Й повели... Скрізь дзвонять дзвони...
Ріжні пісні, ріжні тони
Чуть було дорогу всю.

Як за браму ся дістали,
То й музики грати стали —
Музикантів може з сто:
На скрипки і на цимбали,
На сопілку навіть грали,
Бас і труби й решето.

Бачить Ничипір — тут ясно,
Всюда квіти, всюда красно,
Аж дві сонця сьвітить тут;
А церков... її всї золотії —
Що і в Римі знать такії
Вже хороші не будуть.

Розглядає й здивував ся,
Та в души й засумував ся
І думає собі: „Ну,
На земли у сїм вже лучше,
Що до церкви ранком йдучи
Вступлю й порцїйку шарну.

„А тут, Господи прости ми,
Небеса лише самими
Церковцями шелестять,
А шинків чомусь не видко...
Ох, зануджусь я тут швидко
Бо усї тут, видно, сплять,

І здихнув мій кум: „О, Боже“!
Ну, та бачить: не поможе.
Тут жалї усї на бік;
Треба до всього звикати.
Бож тут треба вікувати,
А звичайно вік не рік.

Довго йшли, чи не з годину,
Перейшли горбок й долину,
І прийшли під сад, чи гай:
Тут був дім з піни із мора,
Дім сей був для Нинипора.
Ось і дорозї его край.

Вся процесія спинилась
Й Нинипорови вклонилась,
Тай вернула ся домів:
А лишили ся лиш слуги,
Що конечні до обслуги,
Як буває у панів.

І оден із херувимів,
Та оден із сарафимів
Полишили ся на час —
Решту неба показати,
Про звичаї розказати...
(Там дещо не так як в нас).

По садї скрізь походили,
По всїм домі обводили,
Та і кажуть: „Се твоє,
Для твойого нїби вжитку,
Дальше, що онтамка вилко,
Се публичне, нїчіє...

„Там усякий може сїсти,
Рвати овоч, спати, їсти...
Користуй ся ним і ти:
Як лиш дома ся наскучить,
І погода гарна лучить,
Можеш сьміло туда йти.

Та тут треба ширше знати,
Щоби клопоту не мати.
Отже й рушимо звідсїль
Ще хоч на якую днину...
...Гарасиме! гей, ходи но,
Витягай автомобіль!".

Ледво ангел обізвав ся,
А слуга вже показав ся;
Ничшпір аж рот розняв...
„Чи сей віз для мене также?
„Розумієть ся, аякже!
Кум мій ледво се поняв.

Ну, та годї... Посїдали,
І що дух чимчикували,
А за ними мов мара
Пїс ся порох, в хмару пняв ся:
Бо сей віз не з'упиняв ся
Чи долина, чи гора.

Ничипір аж притаїв ся,
Бо страху таки наїв ся,
Каже, мало не сконав:
Хоч колеса ті ґумові
І ресори ті стальові,
Всеж такий ся гуркіт зняв,

Що мій кум дума: „Сей гонить...
От як небо ся проломить
І тоді усьому й край;
І полетиш, Ничипоре,
Знов на землю... може й в море,
І з висока, що май - май"...

Та мовчав мов риба в каці,
Але що було на гаці,
Того в книгу не змістиш;
Херувим аж запитав ся:
„Чи ти старче задумав ся,
Чи блаженним сном вже спиш?

„Ось гляди: ся загорода
Для поганьського народа,
Бачиш кілько їх там є?...
Тут Жиди, а там Французи,
Там Татари, там Тунґузи,
А ось тут племя твоє...

,,Русини тут розложились...
Якби тутка ми й спинились,
Тут рідня твоя, брати,
І знакомі... А я знаю —
Більшість з них і не вгадає
Як з'явив ся в небі ти.

,,Другії тебе витали,
Русини ж мабуть й не знали,
Бо в них все бува по всіх:
Найпізнійше бачать, знають,
Ось тому їх піднимають
Декотрі часом на сьміх.

,,Все они якісь тихенькі,
І побожні й покірненькі,
Та і честні мов кришталь;
Здиблеш ся, то й поговорив,
Злого з ними не сотворив...
Розходитись прямо жаль

,,Я тут знаю їх чимало,
Та ще й разу ся не стало,
Щоби Русин чим згрішив:
А наприклад вже Поляки,
Ті частенько смажать раки,
Де пійде — вже й слід лишив.

„Зробиш касієром — бій ся...
Ти рглянувсь — він й подів ся,
Мов під землю десь пійшов:
Ну, і каси мов не було...
Часом й місяці минули
Нім ти де єго знайшов.

„А знайдаш — мала заплата.
Він тобі тут варіята,
І ціота відграє,
А дурних ніяк чіляти;
Ліпше вже згори сказати:
Що він взяв — вже не твоє.

„А які зарозумілі!
Над усіми би хотіли
Панувати, лише тут
Дарма праця... тут не годні:
Хоч пищать немов голодні,
Та дарма... таким тут скрут!

„А хоч бачать що негоже,
Та ніщо їм не поможе...
Чим горнець раз накипів,
То і черепків тримаєсь,
І хоч в порох розсипаєсь
Все одним буде смердів.

„А яка то в них культура,
А яка література,
Цнота, вдзенкі... просто сьміх:
Що гидке, те другим тичуть,
А чуже до себе смичуть,
Бо се гарне, то се їх.

„Раз сьміху було немало:
Шляхтичів ся назбирало,
Всї в ріжкатих шапочках;
Контуші всї широчезні,
Животи ж такі грубезні
Мов везуть ся на тачках.

„Ну, зібрались, раду радять,
Теревенї там провадять,
Документ якийсь знайшли:
Дуже важний, історичний,
І правдивий, автентичний,
І ось до чого дійшли:

„Адам, батько всього миру,
Мав, як видко, польську віру,
Й з батька - діда Поляк був:
Та не досить, бо пізнїйше,
Се найправдоподібнїйше,
Ще й шляхотство роздобув.

,,Авель шляхтич був напевно,
А вже Каїн... ох! аж темно!...
Злющий був се чоловік:
Гайдамака, Русин, Злодій,
Українець... все, тай годі,
Тому й змарнував свій вік.

,,Авраам був каштеляном,
Мелхиседек капеляном,
Ной у Віслї риб ловив;
Гедеон, се сендзя польські,
А Самсон же... кмець краковскі,
Руську гидру задавив.

,,Рай стояв, де днесь Варшава,
От і ясная вам справа,
Та пождїть, — всї дїячі,
Фільозофи, музиканти,
Всї поети, фабриканти,
Се все польські шляхтичі.
,,Всї апостоли, крім Юди,
Словом всї гарнїйші люди,
Всї мислителї, то що,
Европейські й косоокі,
Бо мовляли що й Курокі
Польський шляхтич, а не що.

„На папір все те списали,
Її депутацію післали
У котрийсь департамент,
І почали там просити,
Щоб мож всім оголосити
Сей впехпольський документ.

„А що тут була брехня вся,
Отже уряд розсьміяв ся,
Начіпив їм гарбузи;
Обводили їх по місті,
Перейшли улиць зо двісті,
І тоді їх до кози.

„Та все тес — камінь в воду...
Їх лице червоне зроду,
Ось тому то й їх поет,
Їх Міцкевіч аж заплакав,
Всячини їм набалакав
І забрав ся від них гет.

„Він Литвин був, кажуть, зроду,
Син маленького народу,
Та з Поляками ся зжив,
А про своїх мов й байдуже...
Клопотав ся щось не дуже,
І чужим вік прослужив.

„Нині ж бачить — довше годї:
Тут що шляхтич, то і злодій,
Добрих же нема й на лїк;
Тай Литовцїв добре голять,
Бо, мовляли, як не Поляк,
То уже й не чоловік.

„Нинї всї они казять ся,
Що вже з ними не числять ся
Як числили ся давно;
Днесь нївчому їм не вірять
Доки всього не провірять,
Не посягнуть аж на дно.

„Та за те вкраїнські пісні
Стали всюда славнозвісні,
Їх цїна іде вгору;
Скрізь по небі їх сьпівають:
Ваш народ, я сам се знаю,
Скоро вздрить нову зорю“.

Довгочхун усе те слухав,
І нї ухом не порухав,
Анї оком не змигнув;
Шофер тимчасом гарненько
Припинив хід і тихенько
В Україну завернув.

II

Все чуже і красне й гідне,
Та усеж не так як рідне...
Серце в груди не забєсь;
А на рідне лише глянеш,
Зараз й згадувати станеш
Як то жило ся колись.

І повітрє тут гарнійше,
І дихнути простірнійше,
Більш просторий неба звід:
Тут і сонце краще сьвітить,
Кращі дерева і цьвіти,
Теплий навіть блескіт зір.

А вже наша Україна!...
І не знать, чи є країна
На всім сьвіті краща де!
Все знайдеш... лиш того цьвіту,
І житя на всьому сьвіту
Як у нас — нема нігде.

Ничипір встав, подивив ся,
Втішивсь аж, перехрестив ся:
„Се я бачу де я є!
Все знакоме — поле, гори...
Ничипоре, Ничипоре,
Се все рідне, се твоє“.

Не минула добра хвиля,
А тут люди мов на крилах
З всїх сторін поспішно йдуть
Хтось здалека став гукати:
„Сьвят! сьвят! сьвят! чи се ти свате?
Ах, я ж рад, що ти вже тут!

Посходились, обнимають,
Про знакомих ся питають,
Про попів, та про дяків:
Хто про двір і поцесори,
Про хрунїв, та про вибори,
Хто про шинк, та пияків.

Хтось спитав: „Що там Баденї?
Чи жиє він ще, чи вже нї?
А нераз на думку йде:
Рад би тут єго спіткати,
Бо, чи віриш, друже-брате,
Він сидить менї осьде!“

Другий знов: „Ох, Ничипоре,
Ми ж обидва за вибори
Сидячи — збратали ся,
Так мов з малечку ми жили...
Як же ся порозходили,
То вже й не здибали ся.

Третий плеще знов що друге:
Про свекрух, зятів, супруги,
А четвертий: „Чи здоров
Наш Франц-Йосиф? Хтось хвалив ся,
Каже, нїби оженив ся,
Не встерігсь жіночих бров“.

Інші — хто про сойм у Львові,
Чи посли усї здорові,
Кілько їх? що роблять? як?
Що Потоцькому ся стало?
Бо там чули, що не стало
Вже одного з гайдамак.

Годї всього й нагадати...
Стали кликати до хати,
Насходилось молодиць;
Просять Ничипора сїсти,
А самі готують їсти:
І малинів і суниць...

Наварили навіть кваші,
І гречанної знай каші.
Була й каша пшоняна;
Був кисіл із лободою,
І з яковось там бідою,
Ще й вурда тут сїмяна.

Пироги були гричанні,
Горохлянні й макушанні,
З сиром, з маком, із грушок;
Локшини із голупцями,
Мамалиґа з студенцями,
Наварили галушок...

Морква, раки, борщ, свинина,
І капуста й солонина,
Гарбузи і огирки;
Сушеня, судак і юшка
Із сливок, була й петрушка,
З хроном терті бураки.

Словом — все мужиче й паньське,
І жидівське і циганьське,
Всї присмаки всїх країв:
Тай усього тілько було,
Що і рік часуб минуло,
А ти всегоб не поїв.

Як там вже они гостили,
До чого і як просили,
Того ум наш не пійме;
Празників сім кін давайте,
То тоді ви не думайте,
Що вже малиб те саме.

Тут вже кум мій розпитав ся
Як напиток в небі брав ся,
І почув, що не в шинках,
Бо із пива і горівки
Через небо пливуть ріки,
А вино стоїть в ставках.

Не конець же ще й на тому,
Бо до кождого тут дому
Йде горівка мов вода,
Рурами, — лиш отворити,
Й просто в рот мож наточити...
О! вже з сим тут не біда!

Забавлялись штири днини,
Бо тут Ничипір родини
Здибав більше ніж думав;
Тай з чужими знакомив ся,
Що аж навіть вже втомив ся,
Тілько бесіди тут мав.

Ну, та врешті попрощав ся...
...До побаченя!" й помчав ся,
Тілько порох закуривсь:
Перед ними все міняєсь,
Раз-у-раз нове знимаєсь,
Щоб ніяк й не налививсь.

Днів аж три оттак гуляли,
В важних місцях ся спиняли,
Й на комедію щось раз...
На театр також вступали,
І здасть ся що й купались,
Бо се був горячий час.

Та так вічно волочить ся
То й святим не оплатить ся.
Знудить ся вкінци хоч що —
От тоді деньок спокою,
Щоб побути сам з собою,
Не міняв би за ніщо.

І не кончеб то й до дому,
А заліз би де в солому,
Та так й дав би хропака!...
Хоч три добі без упину,
Вже не дбав би й про перину,
Не хотів би й сінника.

Врешті Ничипір вернув ся.
Та як в спальни розвернув ся,
Під перину теплу вихавсь,
Й захропів немов навмисне, —
То гремить, сопе, то свисне...
Просто — дім весь колисавсь.

Спав він ніч і день й ще нічку,
Та збудившись мов би січку
В голові почув... шож се?
Тай у серцю щось так важко,
На душі якось так тяжко,
Мов гадюка кров іссе.

Їсть і пє — не помагає.
Отже Ничипір думає:
„Треба радитись когось:
От сусїд, що тут із краю...
Хоч єго я ще не знаю,
Всеж менї він скаже щось“.

Ну, пійшов. Й не сподївав ся
До кого він виберав ся...
Був се праведний бідак,
Лазар звав ся, — хоч старезний,
Та ще сильний і кремезний,
Лиш худий немов сушак.

Пичпір прийшов, звитав ся,
Про здоровлє розпитав ся,
Розпитав з яких країв:
Ну, й почали сєс, тєс...
Про звичайне і сьвятєс,
Аж й обід уже васпів.

Отже оба помолились,
Потім сїли, поживились,
Ну, а там в садок повів
Лазар гостя... Посїдали,
Люльочки позапаляли,
Й Лазар ось що оповів:

(Лазар чоловік був гінний
І по всякого мов рідний,
Й дуже мило говорив)
І сказав, він: „Пичипоре,
В тебе мов якесь горе,
Нїби ти ся зажурив.

Ти, мовляв, мене послухай...
Але перше — от понюхай,
То ще й пчихати будеш,
Се табака з заграниці,
Я придбав тут на мясниці,
В нас такої не знайдеш.

„Ну, додав я ще й коріня,
Кропліїв, лазану, насіня,
От й у тім сї вся річ —
Що сама до носа пхаєсь,
До пучок сама чіпляєсь,
Щоби нюхав день і ніч.

„Сам Петро ключар чи раз вже
В мене пожичав, аякже!
Каже — ще ся сам навчить
Так корінєм заправляти,
Лиш не може ся прибрати...
Вже й не знать коли він спить.

„Я б на се вже не згодив ся,
Та він з тим якось так зжив ся,
День-у-день товпить й товпить:
Жде чи хто не обізве ся,
А тут того трантя пре ся,
Що ніколи і спочить.

„Раз була така подія:
Було сьвято, чи неділя,
Я що лиш ся підійняв,
Розпочав кондак сьпівати,
А Петро стук-пук до хати,
І мені все перервав.

„Привитались, як звичайно.
І я кажу: А сїдайно,
Поки в церковцю пійду;
Можем троха погостить ся,
В мене нїби десь вертить ся,
Як той каже, на білу...

„Слухає Петро і бачу,
(Бо я знаю єго вдачу)
Зблїд, скрутивсь, посоловів,
І говорить: ‚Знаєш друже,
Ти вразив мене так дуже,
Щоби я її не оповів‘.

‚В тебе се, а в мене... квашa!
Ох! гірка, гіркая чаша!
Я ж до сповіди іду;
Раз прирік ся сповідати,
А що тут... чи ж міг я знати?
Та вертатись не буду.

‚А гріхів таки з копиця
По души, мовляв, снуєть ся,
Наче лазять павуки,
Та довкола знай снують ся:
Тягаром менї здають ся
Навіть власні ходаки.

„Хоч то я не ходжу красти,
Але трафить ся заклясти,
Й не згадаєш як і де...
Часом словом, часом духом,
Часом оком, часом ухом,
Так, що дальше вже не йде.

„І здоровий я не дуже,
В середині щось так струже,
Хоч пів чарки б... але ні!
Ти не висмокчеш усьої,
Я ж при своїм як постою,
А Бог заплатить мені.

„Отже так, чи сяк, а годі!..
Та ти в іншій ще пригоді
Можеш нині стать мені, —
Чи не міг би ти, панбрате,
Там при брамі подрімати,
А я вернусь опівдні.

„Там тепер, та ще у сьвято,
Іміґрантів не богато,
Тож візьми собі ґазет...
Тут Діло, Борба, Громада,
Ось і київськая Рада...
Час злетить що аж гет-гет...

„Ось ґазети і російські
Галицькі і канадійські.
Словом — всяка всячина;
Москофільських лиш не маю
Алеж я на память знаю,
Що там лайка й дичина".

„І Петро так прихлїбив ся,
Що я зараз і згодив ся,
Бо й чомуб не помогти?
Та Петро ще: „Слухай, друже,
На одно вважай ти дуже —
Москалїв тут не пусти.

„Інших... знаєш що робити,
„Це кого, куда впустити,
„Лише тих одних то нї;
В Росії холера, отже
І сюда занестись може,
Ти їх полиши менї".

„Ну, пійшов я... сїв, читаю,
Та так - так що аж дрімаю...
Ну, а дальше положивсь,
Та наслухую... аж бачу,
Я на празнику в Залавчу,
Празник бачите приснивсь.

„Ну, й нічого, але, брате,
Ледво я почав дрімати,
Браму ж отвором лишив,
А тут їх як ся напхало!
Я збудив ся та пропало,—
Ніби їх тут хто нашив.

„Як приглянув ся я з близька,
А се самі Москалиська,
Лиш Монголів було з пять,
Правду рікши, став я клясти,
Та не було в мене власти,
Анї сили їх прогнать.

„Клопоту було чимало,
Та ще добре так ся стало,
Що Петрови знать хтось дав,
Отже він не ждав й причастя,
А прибіг й віднер нещастя,—
Всїх за браму гет прогнав.

„А із мене ще й закпив ся:
‚Отсе, каже, прислужив ся!
Таж они б тебе з небес
Вигнали, та щеб й побили,
Або небо б запалили,
Та накоїли б чудес‘.

„Оттоці я так закляв ся:
— Хочби сьвіт увесь запав ся,
Другий раз би не згодивсь
Мати діло з оттакими;
Я б хиба побив ся з ними,
Та чимало б нагрішивсь. —

Довгочхун сидів без тями,
Слухав ухом і устами,
Бо казки любив мов мід;
Стане казку хто казати —
Він три ночи ме не спати,
І забуде за обід.

А почувши тілько всього
Він подумав: „Оттакого
Ти сусіда дай сюда!..
Я би з ним... де лиш захоче,
Му сидіти дні і ночи,
Хоч би хліб лиш і вода.

А там Лазаря спитав ся:
„Зволите щоб я дізнав ся,
Що у вас тут за талан?
Чим ся трудите?.. Хоч може
Працювати тут не гоже,
Бо тут кождий собі пан“.

„Що? Негоже? Алеж прошу!..
Я у Пекло почту ношу,
Лазар з усьміхом сказав;
Алжеж праця річ побожна...
Я без неї, колиб й можна,
Цнини дармо б не сидів“.

Пичипір став дальш питати:
„Чи не можна б ся збратати,
Щоб оба туда ми йшли?“.
Лазар втїшив ся: „Ах, друже!
Рад я сьому дуже-дуже,
Цнї б нам гарно в парі йшли.

„А то... ох! аж часом нудно,
Бо й знайти такого трудно,
Щоби от, як ти менї,
Так сподобавсь... Ми й на вроду
Оба лисі, ми і з роду
Оба бідного... чи ж нї?...

III

Що отсе там сїре мчить ся
На шляху, що в небо веть ся,
Мов великі павуки?
Чи знакомі?.. Ось в одного
Торба шкіряна, а в того
На ломаці ходаки.

Лазар бачте з Ничипором
Спільним духом, спільним хором
Помандрували в інший край,
Де смолу пють — не шампана,
Чорта мають там за пана,
Де про небо й не думай.

Йдуть, говорять, зголоднїли,
Сїли, троха попоїли,
І там знов пійшли, пійшли...
Кругом них же нї тополї,
Нї трави на всьому полї
Ви би певно не знайшли.

Мовби йшли туда Татари...
Лиш здалека чорні хмари
Підносились у гору,
І змагав ся крик розпуки...
Довгочхун схрестив лиш руки,
Шапка лїзла у гору.

Дальше йдуть — новії речі...
Ось вже огняниї печі,
На верху ж кітли стоять,
А із них... лиш видно пики:
Старости, пани, владики..
Довгочхун лиш: сьвят! сьвят! сьвят!

І когоб ви тут не взріли:
Винехоляки, москофіли,
Чорносотенцї всїх рас:
І усякого тут миру,
Що не склавби і на фіру,
Мовби в різника ковбас.

А чорти лиш трова носять,
Та сьпівають аж голосять,
З радощий аж руки труть:
То новії жертви смичуть,
Вилами у груди тичуть,
І в кипучу юшку пруть.

Ничипорови щось лячно,
У в очах зробилось мрачно,
І мов йде вже і не йде;
І надумав, що ніколи
У проклятеє се поле
Він вже більше не пійде.

Як дібрались в середину,
То пристали на хвилину,
Й Лазар каже: „Тут зажди,
А я скочу куди треба,
Там же й рушимо до неба...
Ти ж нігде-нігде не йди!..

„Сядь, та троха відпочинеш...
„Може ти мене покинеш?..
Ничипір спитав єго...
„Як се?, — Лазар став казати,
І ти можеш се думати?
І чому се? для чого?..

„Лиш не дай ся спокусити
Хоч би став тебе просити
І найстарший цар чортів;
Ти наплюй, наплюй на його,
І знаком хреста сьвятого
Ти гони всїх як хортів.

То сказавши віддалив ся,
Довгочхун же положив ся,
І задумавсь висше ух;
Аж враз чує: крик і сварка,
Ніби лає ся шинькарка,
Та все чути: гоп! та бух!..

Оглядаєсь й здивував ся...
Се Гаврило з Мошком драв ся,
Тутже й коршма з їх села:
Тай знакомих, бачить, сила,
Нів подвіря заступили,
І шинкарка тут була.

Рух такий... Ті два деруть ся,
Люди дивлять ся, сьміють ся,
Боронити ж ні ду-ду...
Й довгочхун думає: „Лихо!
Не сидів би в небі тихо!..
А тут сьвідком ще буду.

„Тай сей нарід біснуватий
Замість їх розбороняти,
Ще жару їм додає...
Жид ярмуркою знай креше,
А Гаврило люшнев теше,
Ох! аж курява встає“.

Ничипір зовсім забув ся,
Та як стій туда метнув ся
І за хвилю погодив,
У Гаврила ніс розбитий,
А у Мошка,— й не злічити,
Як Гаврило погодив.

Ничипора Мошко взрівши:
„Ах сусїдо мій найлїпший,
Ось хто нас розборонив!
Ну, ходїть, а я, ій Богу,
Хоч й спірітусу самого,
Дам, що сам у сабаш пив".

Мошко мов той ножик склав ся,
Отже Ничипір забрав ся,
Сабашівки скоштувать;
Та не знав й не сподївав ся,
Що се чорт у Мошка вбрав ся,
Щоб его собі забрать.

Ледво Ничипір до хати,
Поступив, а тут не знати,
Як зробив ся з Мошка чорт.
У фраку, сухий, з ріжками,
Ноги довгі, з ратичками
І з хвостом немов той хорт.

Тупнув й страшно засміяв ся:
„Ось таки, сюда попав ся!
За кватирку душу дав!
Хтів по смерти їсти й пити,
Пирогів, та оковити,
А про інше й не згадав.

„Жінка в дома голодує,
А він пяний парадує
На штирох, немов осел!
Ще й мою честь пре в болото...
Ні, вам, пяная голото,
Не небес, лише ясел!

„Та попавсь мені у руки,
Отже зараз дам на муки,
У котел на саме дно!“...
Довгочхун аж затрусив ся,
Й мало з ніг зовсім не збив ся,
І поблід як полотно.

Та надумав сьвіжу штуку, —
Приступив і чемно в руку,
Знявши шапку, чорта: цмок!
Та і каже: „Ясний Пане,
Не дивуйтесь, що я пяний,
Як то кажуть, в гречку скок.

„Та у серцю я вас люблю,
Я про вас в душі голублю
Найгарнійшії думки:
Всї капралї, ґенерали,
Всї війти і комісари...
Против вас — всї дураки.

„Я про вас“... Та чорт як скочить:
„Отжеж ти в живії очи
Брешеш так, що аж де-де...
Мудрий ти, як бук побачиш,
Касш ся, міркуєш, плачеш,
А без бука нич не йде.

„Старший я ніж ти небоже,
І ніщо вже не поможе...
Гей чорти, летїть сюда!
І в котел сто найбільший,
Де огонь пече найбільший,
Там пізнає що й куда“.

Довгочхун став ще просити:
„Можеб зволили пустити
Ще на землю, бо там я
Маю жінку, звесь Тетяна,
Маю й сина Лукіяна,
Там родина вся моя...

,,Я за се вам відвдячу ся,
Як лиш звідси заберу ся,
Так повірте, що день-в-день
Я буду вас споминати,
Вам буду я помагати,
А про небо ні телень!

,,Жить буду для вашой хвали...
Щож до тих, що вам брехали,
Ті, сказати б, вороги...
Юди-зрадники, Пилати,
Вельзевули, так сказати,
Вивішать всїх до ноги!"...

Чорт на се скрутивсь, підскочивь,
Й завернув страшнії очи,
Та як крикне: ,,Ось то як!
Так ти й тут плюєш на мене...
Сам хапаєш за студене,
А менї даєш вугляк!

,,Щось плетеш і споминаєш,
А кого, то й сам не знаєш,
Бо ж Пилат мінїстром в нас,
Юда ключаром від брами,
Вельзевул же Цар над нами,—
Най проклят буде ввесь час!

„От й попав ся раз, небоже,
І тепер ніхто не зможе
Вирвати тебе із рук;
Ти ж, панбратку, того сорту,
Що ся вклонить Богу й чорту,
Як лиш вздрии порядний бук“.

Та мій кум ще: „Найяснійший,
І наймильший, найґречнійший
Ти для мене батько й цар“...
Чорт лиш плюнув... „Гей, на вила
Сього панича-бурмила,
Та в смолу, в найбільший жар!“

Тут вже годї що й казати,
Бо душа забігла в пяти,
Як мій кум такес вздрів: —
Всї чорти у ряд мостять ся,
Та із вилами острать ся...
Й Довгочхун, мов мии упрів.

Ось вже чорт оден торкнув ся
Зубом в тїло — кум здрігнув ся,
Крикнув, та... аж пробудивсь:
Мокрий весь, та нїби плаче,
Зуб з страху до зуба скаче,
Мов гірчиці він напивсь.

Слухає: тут гомін всюди,
Щось говорять, шепчуть люди,
Бачить: свічка тут горить,
Тай злякав ся... Хтось ся молить,
Дяк співає щось поволи,
Хтось вговорює: „ цить, цить...“

Кум поруха́вся, хтів вставати,
А тут всї як рушать з хати,
Глянув: все йде драпака...
Бо думали добрі люди,
Що він мертвий, тай ся будить,
Ось й комедія така.

Та за хвилю вже й дізнались,
З Ничипором привитались,
І почали балювать:
І все те... мов впало з міха —
За плачом настала втїха,
І тревала днїв із пять.

А у всьому божа воля...
Ничипора серед поля
Хтось знайшов, мов без душі:
І вже по ньому дзвонили,
І горівку й пиво пили,
Правили отченаші...

Він же спав собі, як треба,
А душею гет до неба,
І до пекла вандрував,
Потім пробудивсь, а тамже
Розказав мені, а я вже
Вам гарненько розказав.

Нині ж пізно вже, панове;
Ми зійдім ся колись знову,
А я вам новую річ
Ще розкажу... От вже днина,
І порожна вже фляшина,
Отже всім вам Добраніч!!!...

* * *

Кождий письменний Українець-Русин в Канаді повинен читати

„Український Голос“

бо се одинока народна, поступова українська часопись в Канаді, що сьміло і отверто обстоює за правами нашого народу

„Український Голос“ *виходить що тижня і коштує* **річно в Канаді 2·00**
а до Старого Краю 2·50

В нїм знайдете гарні поученя, ріжні новини, вісти з Старого Краю, дописи а то й дещо сьмішного

Присилайте сейчас предплату, бо соромно, щоб письменний чоловік не предплачував ґазети. Адресуйте так:

UKRAINSKYJ HOLOS

P. O. BOX 3626 WINNIPEG, MAN.